

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет природничих наук

Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Фізична географія материків та океанів»

Освітня програма «Науки про Землю»

Спеціальність 103 Науки про Землю

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри географії та природознавства
Протокол № 1 від “15” вересня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Фізична географія материків та океанів
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Викладач (-і)	кандидат географічних наук, Белова Наталія Володимирівна
Контактний телефон викладача	+38 (067) 34 36 271
E-mail викладача	nataliia.bielova@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	2 години, щотижня
2. Анотація до курсу	
<p>Дисципліна «Фізична географія материків та океанів» є вибірковою навчальною дисципліною для студентів спеціальності 103 «Науки про Землю». При вивченні цієї дисципліни студенти зможуть вивчити предмет і завдання фізичної географії материків і океанів, місце у системі фізико-географічних курсів, значення у підготовці вчителя географії, план фізико-географічної характеристики великих природних об'єктів, фізико-географічні характеристики океанів, їх вплив на природу материків, природні особливості материків та їх окремих регіонів, головні поняття цього курсу та вміння їх вільно трактувати тощо.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою вивчення курсу «Фізична географія материків та океанів» є: сформувати знання про загальні закономірності просторової диференціації географічної оболонки та прояву їх особливостей у межах окремих океанів, материків та фізико-географічних регіонів.</p> <p>Завдання курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вивчення та аналіз загальних закономірностей просторової диференціації географічної оболонки, особливостей їх прояву в межах океанів, материків та окремих фізико-географічних регіонів; – вивчення природних особливостей материків та фізико-географічних регіонів у їх межах за окремими природними компонентами; – виявлення та аналіз основних факторів, які визначають просторову диференціацію природи материків та океанів; – аналіз та вивчення особливостей фізико-географічного районування природних регіонів світу у прийнятій системі таксономічних одиниць; – характеристика регіональних фізико-географічних одиниць; – аналіз та оцінка екологічних проблем, особливостей їх прояву і перспектив вирішення у різних регіонах земної кулі. 	
4. Компетентності	
<ul style="list-style-type: none"> – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації; – знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему; – здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер; 	

- здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер.

5. Результати навчання

- Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю.
- Вміти проводити польові та лабораторні дослідження геосфери Землі та метеорологічних процесів і явищ зокрема.
- Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер.
- Аналізувати властивості атмосфери та інших геосфер у різних просторово-часових масштабах.
- Аналізувати та кількісно описувати процеси, які виникають при взаємодії атмосфери Землі з іншими геосферами.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – 6 кредитів ECTS, 180 год.

<u>Вид заняття</u>	<u>Загальна кількість годин</u>
лекції	24
консультації з дисципліни	36
самостійна робота	120

Ознаки курсу

<u>Семестр</u>	<u>Спеціальність</u>	<u>Курс (рік навчання)</u>	<u>Нормативний / вибірковий</u>
4,5	103 Науки про Землю	2,3 курс ОР «бакалавр»	вибірковий

Тематика курсу

<u>Тема, план</u>	<u>Форма заняття</u>	<u>Завдання, год</u>	<u>Вага оцінки</u>	<u>Термін виконання</u>
Тема 1. Предмет, завдання та зміст «Фізичної географії материків і океанів».	Лекція	4 год	0	Згідно розкладу http://asu.pnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Тема 2. Фізико-географічна характеристика Тихого океану.	Лекція / Практична робота № 1	4 год	5	Згідно розкладу
Тема 3. Фізико-географічна характеристика Атлантичного океану.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 4 год	0	Згідно розкладу
Тема 4. Фізико-географічна характеристика Індійського океану.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 4 год	0	Згідно розкладу
Тема 5. Фізико-географічна характеристика Північного Льодовитого океану.	Лекція / Практична робота № 2	Тестові завдання/ захист практичної	5	Згідно розкладу

		роботи/ 4 год		
Тема 6. Фізико-географічна характеристика Австралії та Океанії.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 4 год	0	Згідно розкладу
Тема 7. Фізико-географічна характеристика Антарктиди.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 4 год	0	Згідно розкладу
Тема 8. Фізико-географічна характеристика Африки.	Лекція	Захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 9. Географічні пояси і зони Африки. Фізико-географічне районування материка.	Лекція/ Практична робота № 3	Індивідуальні завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Тема 10. Фізико-географічна характеристика Південної Америки.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 11. Географічні пояси та зони Південної Америки. Фізико-географічне районування.	Лекція / Практична робота № 4	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Тема 12. Фізико-географічна характеристика Північної Америки.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 13. Географічні пояси та зони Північної Америки. Фізико-географічне районування.	Лекція / Практична робота № 5	Контрольна робота/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Тема 14. Фізико-географічна характеристика Європи.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 15. Кліматичні особливості Європи. Характеристика кліматичних поясів. Водні ресурси.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 16. Регіональний огляд	Лекція	Тестові	0	Згідно

природи Північної, Західної та Центральної Європи.		завдання/ захист практичної роботи/ 2 год		розкладу
Тема 17. Регіональний огляд природи Альпійської, Східної та Південної Європи.	Лекція / Практична робота № 6	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Тема 18. Фізико-географічна характеристика Азії.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 19. Клімат Азії. Основні кліматичні пояси та типи клімату.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 20. Внутрішні води Азії. Особливості водного стоку. Болота. Льодовики. Багаторічна мерзлота.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 21. Історія формування рослинності Азії. Тваринний світ. Географічні пояси та природні зони.	Лекція	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 22. Фізико-географічне районування субконтинентів Північна і Східна Азія. Регіональний огляд природи.	Лекція	Презентації/ 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 23. Фізико-географічне районування субконтинентів Центральна і Південна Азія. Регіональний огляд природи.	Лекція / Практична робота № 7	Презентації/ Контрольна робота/ 2 год	20	Згідно розкладу
7. Система оцінювання курсу				
Загальна система оцінювання курсу		50 балів студент отримує під час проведення практичних занять; ще 50 балів студент отримує за складання екзамену.		
Вимоги до письмової роботи		Екзаменаційний білет містить 4 описові запитання та тестові завдання. Описові теоретичні питання мають бути розписані тезисно, лаконічно та послідовно. Після написання роботи проходить усний захист (вибірково за необхідності).		
Семінарські заняття		Кожне практичне заняття оцінюється в 5 балів, 10 балів студент може отримати		

	за оформлення і презентацію індивідуального завдання. Без захисту індивідуальної роботи студент не допускається до здачі екзамену.
Умови допуску до підсумкового контролю	Під час навчання на практичних заняттях отримати не менше 25 балів, а також, обов'язково захистити індивідуальну роботу згідно обраної тематики.

8. Політика курсу

Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. Забороняється добровільна передача інформації між студентами під час екзамену чи практичних робіт.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Власова Т. В. Физическая география материков и океанов: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. / Т. В. Власова, М. А. Аршинова, Т. А. Ковалева. – М.: «Академия», 2005. – 640 с.
2. Волошин І. І. Географія Світового океану: навч. посібник для вчителів серед. загальноосвіт. шк. / І. І. Волошин, В. Г. Чирка. – К.: Перун, 1996. – 224 с.
3. Гаврилюк В. С. Фізична географія Південної Америки: навч. посібник / В. С. Гаврилюк. – К.: Вища шк., 1993. – 135 с.
4. Гудзевич А. В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія): навч. посібник / А. В. Гудзевич. – Вінниця: «Віндрук», 2005. – 464 с.
5. Еремина В. А. Физическая география материков и океанов: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Еремина, Т. Ю. Притула, А. Н. Спрялин. – М.: Центр «ВЛАДОС», 2003. – 688 с.
6. Жучкевич В. А. Физическая география материков и океанов. Часть 1-2 / В. А. Жучкевич, М. В. Лавринович. – Минск: Изд-во Минского гос. ун-та, 1986. – 367 с.
7. Ковалишин Д. І. Практикум з фізичної географії материків і океанів (для студентів географічних спеціальностей) / Д. І. Ковалишин. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1999. – 88 с.
8. Ковалишин Д.І. Регіональна фізична географія поверхні Землі: навч. посіб. В 2-х ч. / Д. І. Ковалишин, О. В. Волік, П. М. Дем'янчук, С. В. Гулик, Л. П. Царик. – Тернопіль, 2013. – 512 с.
9. Леонтьев О. К. Физическая география Мирового океана / О. К. Леонтьев. – М: Изд-во МГУ, 1982. – 200 с.
10. Панасенко Б. Д. Фізична географія материків та океанів: навч. посіб. Частина II. Євразія / Б. Д. Панасенко. – Вінниця: «ГІПАНІС», 2005. – 510 с.
11. Панасенко Б. Д. Фізична географія материків: навч. посіб. Частина I. Материки південної півкулі / Б. Д. Панасенко. – Вінниця: «ЕкоБізнесЦентр», 1999. – 200 с.
12. Половина І. П. Фізична географія Європи: навч. пос. для студ. геогр. спеціальн. вищ.

навч. закл / І. П. Половина. – К.: «Артек», 1998. – 272 с.

Физическая география материков и океанов / под общ. редакцией А. М. Рябчикова. – М.: Высш. шк., 1988. – 592 с.

13. Эдельштейн К. К. Гидрология материков: учеб. пособие для студ. вузов / К. К. Эдельштейн. – М.: «Академия», 2005. – 304 с.

Додаткова:

1. Богданов Д. В. Океаны и моря накануне XXI века / Д. В. Богданов. – М.: Наука, 1991. – 186 с.

2. Гвоздецкий М. А. Хрестоматия з фізичної географії: посібник для вчителів / М. А. Гвоздецкий, Г. М. Ігнат'єв, Л. О. Михайлов. – К.: «Радянська школа», 1973. – 480 с.

3. Гэскелл Т. Ф. Гольфстрим / Т. Ф. Гэскелл. – М.: «Мир», 1974. – 214 с.

Дрейк Ч. Океан сам по себе и для нас / Ч. Дрейк. – Л.: Гидрометиздат, 1976. – 321 с.

4. Еремина В. А. Практикум по физической географии материков и океанов: учеб. пособие для студентов вузов / В. А. Еремина, Т. Ю. Притула, А. Н. Спрялин. – М.: «ВЛАДОС», 2005. – 255 с.

5. Леонтьев О. К. Физическая география Мирового океана / О. К. Леонтьев. – М.: Изд-во Моск. университета, 1982. – 282 с.

6. Лосев К. С. Антарктический ледниковый покров (история и современное состояние) / К. С. Лосев. – М.: Наука, 1982. – 160 с.

7. Марисова І. В. Біогеографія. Регіональний аспект: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп / І. В. Марисова. – Суми: «Університетська книга», 2005. – 128 с.

8. Пирожник И. И. География мирового океана: учеб. пособие для студентов вузов / И. И. Пирожник, Г. Я. Рылюк, Я. К. Еловичева. – М.: «ТетраСистемс», 2006. – 320 с.

9. Свиточ А. А. Палеогеография: учебник для студ. высш. учеб. заведений / А. А. Свиточ, О. Г. Сорохтин, С. А. Ушаков; под ред. Г. А. Сафьянова. – М.: «Академия», 2004. – 448 с.

10. Смирнова Н. П. По материкам и странам: (Африка, Австралия, Антарктида, Индийский и Тихий океаны). / Н. П. Смирнова, А. А. Шибанова. – М.: Просвещение, 1988. – 191 с.

11. Смирнова Н. П. По материкам и странам: (Южная и Северная Америка, Евразия) / Н. П. Смирнова, А. А. Шибанова. – М.: Просвещение, 1981. – 208 с.

12. Степанов В.Н. Природа Мирового океана: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1982. – 192 с.

13. Тихий океан / Л. И. Галеркин, М. С. Барабаш, В. В. Сапожников, Ф. А. Пастернак; под общ. ред. О. К. Леонтьева. – М.: Мысль, 1982. – 316 с.

Хрестоматия по географии материков и океанов: пособие для учителя / Т. А. Смирнова. – М.: Просвещение, 1987. – 415 с.

14. Эдельштейн К. К. Гидрология материков: учеб. пособие для студ. вузов / К. К. Эдельштейн. – М.: «Академия», 2005. – 304 с.